

posrečilo, neka omahljiva želja zasesti nekaj turških dežel in strah pred slovanskim svetom, izvirajoč iz slabe vesti. In za tako politiko se tirja slovanska kri in denar!? Nas niso žalili ne Rusi pa ne Turki, ne Srbi pa ne Črnogorci, in nas gotovo tudi žaliti ne mislijo. Pristaja nam torej, da se jim kažemo dobrohotni sosedi, jim ki so itak neizmerno trpeli in ki, kakor se vidi, tudi ne kažejo veliko želj priti pod avstrijsko-ogersko vladjo; vsaj dovolj dobro vedó, kako se tukaj Slovanom godi. Uzroka za vojsko ni videti nikder; če bomo sami res hotli imeti vojsko, jo bomo se vé dobili, če pa želimo mir ohraniti, ga bomo tudi ohranili. Naposled je tistemu, ki resno misli na boj, treba srčnosti in poguma in torej sodim, da ne pričnemo nobene vojske. Če je to resnično, potem pa tudi 60 milijonov potrebnih ni; za samo rožljanje z sabljo ne morem in ne smem privoliti, da bi se porabil denar davkeplačilcev! (Dobro, na desnici.)

Gospodarske stvari.

O varstvu gozda.

I. Važnost gozdov je za posamezne kraje tako velika, da se mora domoljub, prijatelj človeštva, poslužiti vsake ugodne prilike, pri kateri se manje vednim posestnikom gozdov to razločno dopové v svarilo pred neprevidnim pokončevanjem velikih in malih šum. Navadno človek ne vidi vseh koristi lesovja. Največji hasek imamo od šum seveda v tem, da nam dajó lesa za stavbe, za pohištvo, za orodje; da nam dajó drv za kurjavo, in da dobivamo iz njih nastelje za našo domačo živino. To so brez dvombe pglavitni vzroki, zakaj nam je šumo čuvati, zakaj ne smemo potratno in neprivdno ž njo gospodariti. Kje bomo potem, kedar vse naše sedanje hoste posekamo, dobili potrebni stavbarski les? kje drva za kurjavo? kje listje za steljo? Že ti pomisleki na bodočnost nas na varčno gospodarenje z gozdom resno opominjajo, že te okoliščine naj nas napeljujejo, da na posekanih šumah skrbimo, da se zaredi zopet mlado drevesje in mlado ter novo lesovje. Ali na varstvo gozdov nas napeljujejo še drugi razlogi, kateri niso tako očividni, kakor omenjeni, a vendar tudi silno tehtni. So dežele in pokrajine v vseh delih sveta, v Evropi, Aziji, Afriki in tudi v Ameriki, katere so bile nekdanj silno rodovitne in bogate, a dan danes vlada v njih večja ali manjša revščina. Lepa, prekrasna in prebogata je morala biti dežela, kjer je bil raj, kjer sta po besedah sv. pisma Adam in Eva bivala (v Mezopotamiji, na Babilonskem)^a; prerodovitna je morala biti dežela, „kjer sta mleko in med tekla“ (Kanaan in Palestina, Sveta dežela), tudi druge pokrajine v Aziji in Afriki (Egipet) so bile plodovite dežele, kjer je bilo po spričalnih starih

zgodovinopiscev pri obilnem ljudstvu še prav veliko blagostanje. Ali so bile v teh deželah takrat še lepe šume in dobrave? Dakako. Kaj pa dan danes? Zapuščena mesta v golih peščenih in skalnatih puščavah. Neusmiljena sekira je posekala šume, veter je zemljo odpihal, nerodovitnost je nastala, in v nekdanjih jako ljudnatih krajih se je število ljudstva jako zmanjšalo in osiromašilo. Zgodovinsko je n. pr. dokazano, da so bili Rimljani pri obleganju jeruzalemskega mesta veliko lesovja v Palestini posekali in s tem deželo še posebno opustošili. Pomanjševanje gozdov je vzrok osiromaševanju ljudstva tudi v mnogih evropskih deželah, to velja n. pr. o Greciji, Siciliji, o Španjski, posebno pa o našem Krasu. Kras, čegar gore, hribi in holmci dan danes vsled svoje golosti od daleč tako izgledajo, kakor bi bile z vednim snegom pokrite, ni bil od pamtiveka tako žalostnega lica. Ako besede „Kras“ to isto pomenja, kar beseda pravi, potem bi bile sedanje kraške puščave nekdanj „krasni“ kraji. Ali je tudi zgodovinsko dokazano, da je bil Kras obraščen, da ga je obilno brastje pokrivalo. V bližini pa je bilo morje, kjer so delali ladije, ne daleč so stavili veliko mesto Benetke na ondoto plitvo morje. Kje so pa jemali stavbarski les? Na bližnjem „Krasu“ so sto in sto let sekali mogočne hraste in na morje vozili — a za namestovanje posekanih velikanov, za pogozdovanje se ni skrbelo. Zato pa so žalostne te pokrajine dan danes take, da se jih Bog usmili. Tu ni več lepih veličastnih in hladnih šum, kakor jih ima n. pr. Štajerska še dan danes nekaj, tam ni zelenega polja, ne lepih pašnikov; a posebno hudo je to, da zmanjka v poletni vročini sleherno leto potrebne vode za ljudi in živino. Le sem ter tje so mali zeleni kosi rodovitne zemlje, tako imenovani „ogradi“, obdani z kamenatim plotom. Še le v novejših časih so se pametni domoljubi s pomočjo cesarske in deželne vlade teh krajev usmili in začeli zapuščeni Kras pogozdovati, kajti le pogozdovanje more ta opustošeni svet, kjer silna burja tako grozovito razsaja, rešiti. Nov gozd bode namreč Kraševcem prinesel ne samo lesa za kurjavo in stavbo ter stelje, pri gozdu se bode mogoče marveč tudi ložje z poljedelstvom pečati. Gozdje privlečejo večkrat deževje, to prepotrebno moč za rast rastlinam, žitu in travi; gozd obvaruje vsako pokrajino pred hitro spremembo toplote (temperature). Poleg gozdov se zrak tako hitro ne ohladi in tako hitro ne ogreje, vse se marveč le polagoma zgodi, zato trava mnogo boljše poleg šum raste. Koliko varuje pokrajino gozd pred silnim vetrovom? Po Krasu ima burja samo radi tega tako silno moč, ker ni gozdov; zato brije tako ostro in hoče še to male prst (zemljo) odnesti. Pred vetrom si umni gospodar hišo s tem varuje, da zasadi okoli nje sadnega drevja. Cele vasi in kraje pa obvaruje bližnji prijetni gozdič. (Konec prihodnjič.)

Kako naj ravna čebelorejec z panji po Dzierzonovi osnovi.

III. 7. Slabim rojem se v teh panjih leži pomagati, da morejo zimo priživet, kakor v vsakem drugem panju; tudi taki panjevi, ki so čez zimo vsled raznih nezgod na čebelah oslabei, se leži v spomladi ohranijo kot samostojni panji za rejo in pleme. Takim slabim panjem, v katerih začetkom novembra čebele k večjemu 3—4 sate oblegati morejo, se prostor z desko zmanjša ali stisne za 5—6 satov, da se tako gorkota skupaj ohrani. Če ima tak panj 10—15 funtov medu, in če se drugače dobro na toplem ohrani, se sme brez strahu čez zimo pridržati. Če pa panj nima toliko medu, naj se pa sladkorja v koščekih na romčke naloži. Če je Dzierzonovi panj prav narejen, je pripraven za največji kakor tudi za najmanjši roj. Če so čebele po zimi tako trpele, da le še samo 2—3 sate obsesti morejo, kaj se hoče v spomladi z njimi početi, pri panjih dozdej navadnih? Take čebele ostanejo dasiravno so se smrti vsled lakote, roparskih čebel, satnega črva i. t. d. otele, skozi celo leto čebelorejcu le v nadlego in jezo. Take čebele niso v stanu ohraniti skupaj potrebne gorkote, torej ne morejo zalege ogreti, delavke se ne množijo, naj jim je matica še tako rodovitna. Satovja si po tem takem ne morejo pridolovati, ker je k temu treba mnogo gorkote in obilo delavk; niti na to ni misliti, da bi nanašale medu. Čebelam v Dz. panjih pa, naj si bojo v spomladi tudi še tako slabe, da zamorejo le 2 sata oblegati, smo vendar v stanu, toliko pomagati, da še tisto leto močne postanejo. Prostor takega slabega panja se namreč zmanjša z desko za 3—4 sate, se toplo pokrije, in gorkota se skupaj ohrani. Vsaki večer se jim mora polagati, kmalu nastane v panjiču močno gibanje in novo življenje; čebele imajo dovolj toplote. Vsake 4—8 dni se pristavlja iz tega ali unega močnega panja satovje z izdelano zalogo, iz katere morajo kmalu prihajati mlade čebelice. Slab panjič dobi hitro dovolj delavnih čebelic, drugim močnim panjem pa nič ne škodi, če se jim kateri sat z zalogo odvzame, posebno, če se jim more ob enem na mesto od vzete prazen sat za delavke postaviti, katerega matica takoj z jajčki napolni. 8. Iz Dz. panja se zamore preobilni, nepotrebni med brez vsake nevarnosti za ljudi in čebelice skozi celo poletje in v jeseni jemati; tudi se v takih panjih eden in tisti sat v enem letu lahko večkrat porabo v to, da se iz njega med odvzame. Če je namreč satovje z medom napolnjeno, se vzamejo posamezni sati iz panja še poprej kakor so celice izdelane; položijo se potem, na sito, ki je nad primerno posodo postavljeno, da se med v posodo scedi; ali še bolj naglo se izpraznejo z medmetalnico. Izpraznjeno satovje se postavi zopet v panj ter se včasih čez 2—3 dni zopet vzame in sprazni. Če so pa že vse ali vsaj nekatere celice izdelane, se pokrov z čebelarskim

na ročaju skrivljenim nožem odreže in se potem sat ravno tako sprazni. Kolik dobiček je to za čebele kakor za čebelarja, to pač vsak čebelorejec lahko prevdari: čebeloreja na ta način daje mnogo več dobička, ker sterd, ki se tako pridobi, se tudi boljše proda, kakor uni iz slamnatih košev. 9. V Dz. panjih se satovje leži varuje satnega črva. Močnim panjem, preskrbljenim z matico ne more satni črv lahko kaj škodovati. Če se črvi v satovje vgnezdijo, so slabši panji z nepremakljivim satovjem že tako rekoč zgubljeni, ker v teh se črvi ne dajo zapaziti, torej tudi ne odstraniti. Toda v Dz. panjih se črv in njegova preja lahko zagleda, da, že jajčica, in lahko se vse osnaži; pokvarjeno satovje pa spodreže. Prazno satovje, katerega čebele ne oblegajo, se za nekaj časa iz panja spravi, in kedar se v panju zopet čebelice množijo, se polagoma to satovje zopet vanj polaga. 10. V teh panjih se lahko najde, če so brez matice in tej veliki nezgodi se še zamore o pravem času in mnogo ložej, kakor pri drugih panjih, v okom priti, še celo zabraniti se da brezmatičnost panja. Pri panjih z nepremakljivim satovjem se prav pogostoma prezre, da so brez matice, in čebelar se čudi, kako čebele letajo vedno slabeje, in da med tem, ko so nekdanj bile tako žive, se zdaj s časoma pogubljajo; bodi si, da jih roparice ali satni črvi pogubijo, ali pa, da se same razgubijo. Če se nam dozdeva, da je Dz. panj brez matice, se takoj ves preišče, sname se sat za satom, iščejo se na satovju jajca in zalega, ali matica, in če se na prvih satih najde izdelana in nezdelana zaloga, je preiskava že končana; panj je ves v redu in ni treba čebelic dalje nadlegovati, da bi se iskala še na dalje matica. Če se pa nobena zaloga ne najde, se pregleduje še na dalje, dokler je ves prostor za zalogo preiskan; in če se najde odprta zaloga in tudi matica ne, se pa vdene matica iz posebnega matičnega panja ali pa matična zibelka, iz katere ima kmalu izlesti matica; ob času trotoev se vstavijo tudi le samo pogače z odprto zalogo za delavne čebelice in s tem je panju pomagano. (Konec prihodnjič.)

Ribarsko društvo snujejo za celo Štajersko. Meseca maja bil je v Leobnu shod prijateljev ribstva, ki so vsi močno obžalovali, kako naše lepe vode, potoki, reke, jezera itd. čedalje bolj prazna postajajo rib. Prejšnjo bogastvo na ribah je skoro popolnem zginilo in za umetno zaplojanje rib skoro nihče v celi deželi ne skrbi. Sklenilo se je temu v okom priti združenimi močmi. Izvolil se je odsek peterih mož, ki sedaj v Gradcu sestavljajo pravila novemu društvu. Kedar bo e. kr. namestnija pravila potrdila, se bo sklical občni zbor, ki bo društvo ustanovil. Pečetje je tudi za naše slovenske okraje važno, zato bo „Slov. Gosp.“ o njem pogosto poročal.

Sejmovi. 16. jun. sv. Trojica v Slov. gor. 17. jun. sv. Juri pri Celju; 18. jun. Radgona;

20. jun. Studenci pri Mariboru, Koračice, Reichenburg, Vitanje; 22. jun. sv. Juri pri Celju, Sevnica, Šoštanj, sv. Anton v Slov. goricah.

Dopisi.

Iz Žavca. (Volilni shod) katerega so 26. maja sklicali gg. dr. Vošnjak, dr. Dominkuš in dr. Jos. Srnc je za bralce „Slov. Gosp.“ celjskega volilnega okraja tolike važnosti, da radi ustrežemo željam gospodov poslancev in priobčimo poročilo o njem. Prišlo pa je nad 200 vrlih narodnih volilcev, večidel kmetijskih posestnikov ne samo iz Žavca in okolice, ampak iz cele savinjske doline, iz Vranskega, Šoštanja, Nove cerkve, Vojnika, Laškega itd. Da ne bi bilo celo noč in dopoldne deževalo, še več bi se jih pripeljalo, a zaradi silnega dežja niso mogli od doma. Volilci so se zbirali na vrtu g. Hausenbichlerja, kjer je prostor za shod bil pripravljen. Za cesarskega komisarja je bil sam g. c. k. okrajni glavar Haas iz Celja. Ob treh popoldne se začne zborovanje. Državni poslanec g. dr. Vošnjak pozdravlja došle volilce in nasvetuje za predsednika g. Ivana Žužo, rudarskega posestnika in bivšega deželnega poslanca, čemu zbor per acclamationem pritrdi. G. Žuža izreka v imenu volilcev zahvalo slovenskim poslancem, da so ravno zdaj ta shod sklicali, ko se imamo bati odločilnih sklepov v notranjej in vnanjej avstrijske politiki, sklepov, po katerih bi se nam spet nova bremena naložila. Potem daje besedo g. dr. Dominkušu, da poroča o delovanju v deželnem zboru štajarskem. G. dr. Dominkuš: „Čestita gospoda, dragi volilci! Uže dvakrat ste mi svojo častno zaupanje izkazali in me za svojega poslanca v štajarski deželni zbor izvolili. Mislim, da more vsak, ki je moje in drugih slovenskih poslancev delovanje v deželnem zboru opazoval, nam priznati, da smo si prizadevali, ustrezati željam, koristim in potrebam svojih kmetijskih volilcev, drugega nij nobeden iskal, nobeden želel. Žalibog pa v Gradcu nič nismo mogli doseči. Neugodne razmere so Vam znane. Vi veste, da je tam samo 5—7 slovenskih poslancev mej 56 do 58 nemškimi, akoravno biva na Štajarskem 400.000 Slovencev poleg 600.000 Nemcev. Da se pa s petimi ali sedmimi glasovi proti takej večini nič ne more opraviti, to vsak lahko sam izpozna. Kljub temu smo se slovenski poslanci pri vsakej priliki za naše narodne pravice borili. Vodilo nas je namreč prepričanje, da je, bodi si v duševnem, bodi si v gospodarstvenem obziru, vsakemu ljudstvu le na narodnej podlagi napredovati mogoče. Omenjati vendar moram, da pri vprašanju o narodnosti nikoli nič prenapetega nismo zahtevali. Vsak pameten človek pozna, kako koristno je več jezikov znati, posebno potrebno pa je pri naših razmerah učenje nemškega jezika. Slovenščina pa mora biti za Slovence v ljudskih šolah

podlaga vsemu poduku — tako terja narava, zdrava pamet, iskušnje in izgledi vseh izobraženih narodov. Iz tega gotovo zmernega in praktičnega stališča smo terjali, da se § 19. osnovnih zakonov glede rabe slovenskega jezika po šolah in uradnih djanjih izvršuje, in da se odpravijo najhujše krivičnosti v deželnem volilnem redu. Ali mislite, da smo v tem obziru kaj opraviti mogli? Niti trohice. Nemška tako imenovana „liberalna“ večina je vse naše pritožbe, želje in nasvete brezobzirno zavrgla. V izgled, kako misli večina našega deželnega zbora o ravnopravnosti narodov, navajam samo sklep, katerega je najpred bivši šolski inšpektor Vrečko, in pozneje vlada sama nasvetovala: da je francoski jezik na realkah vsem učencem zapovedan, obligaten predmed, slovenščina pa tudi za Slovence nij zapovedana, temuč kakor angleško, na prosto voljo dan predmet! Jednako zastoj smo se slovenski poslanci upirali sklepu nemške večine, po katerem se je prejšnje imenovanje učiteljev okrajnim šolskim svetom vzelo, in ta važna pravica v tuje roke graškega deželnega šolskega sveta položila. Sploh smo se slovenski poslanci popolnem prepričati morali, da štajarski deželni zbor, vsaj kakor je zdaj sestavljen, našim narodnim zahtevam nikoli pravičen ne bode. Neizmerno važne so za celo prebivalstvo, posebno za kmete, gospodarstvene reči. Zategadelj smo te posebno pazljivo obravnavali. V teh nam kažejo štatistične številke grozen gospodarstveni propad, v katerega je zašlo našo prebivalstvo. V pojasnenje navajam nekaj števil. Intabulirani dolgovi so se pomnožili v avstrijskih deželah leta 1868 do 1876, za 638 milijonov. Od tega pride na Štajersko okoli 83 milj, in na kmetijska posestva nekaj več ko polovica. V letu 1867 so znašali stroški celega cesarstva okoli 300 milj. Po upeljanem dualizmu pa so nemški ministri na Dunaji in ogerski v Budimpešti, vsak za eno polovico države, gospodariti začeli. Magjari imajo zdaj blizu 300 milj. stroškov, mi pa potrebujemo zdaj 405 milijonov. Torej mi sami 105 milj. več ko popred celo cesarstvo. Državni dolg pa se je samo lani pri nas za 122, pri Magjarih za 105 milj. pomnožil. Deželni stroški za Štajersko pa so narastli od 1871 leta do letos od 2,500.000 na 3,800.000 goldinarjev. Kaj čuda, če se število eksekutivnih dražb zmirom pomnožuje, cena posestev pada, in zaostali davki grozno naraščajo, ter na nekaterih krajih spodnjega Štajerja celo čez 40% predpisanih dosegajo. Zategadelj smo se mi slovenski poslanci zmirom, trudili za večjo varčnost, smo se dokler smo mogli, borili zoper nalaganja novih davkov in doklad, ter se upirali zoper nesrečni in predragi dualizem v državi in administraciji. Več kakor smo mislili, nam je iskušnja zadnjih let dokazala, da smo prav imeli, ko smo Vas pred osmimi leti svarili pred načeli vladajoče ustavoverne stranke, katera je v tem času vso oblast v rokah imela, in je